

Bestuurlijk traject Gelders Bibliotheekwerk

Wijziging Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening (Wsob)

Goed om te weten!

Het wetgevingstraject is nog in volle gang.
De informatie in deze presentatie is gebaseerd op de stand van zaken van mei 2026 en kan dus nog veranderen.

Dit is de presentatie van de bestuurlijke stuurgroep Gelders Bibliotheekwerk.

Stuurgroep Gelders bibliotheekwerk

Namens VNG Gelderland:

- Mevrouw B. Schouten, wethouder gemeente Wijchen
- Mevrouw J. Kock, wethouder gemeente Oude IJsselstreek
- Mevrouw K. Bijl, wethouder Gemeente Ede

Namens de Samenwerkende Gelderse bibliotheken (SGB):

- Mevrouw M. van Ooijen, directeur-bestuurder Bibliotheek Barneveld
- Mevrouw J. Roelofs, Bij de Bieb, Zutphen
- De heer B. Frölich, directeur-bestuurder Kunstwerk!, Zevenaar
- De heer B. Fransen, directeur-bestuurder **Rijnbrink**
- De heer P. Drenth, gedeputeerde **provincie Gelderland** (voorzitter)

Inhoudsopgave

1.
Introductie

2.
Startsituatie
Gelderland

3.
Bestuurlijk traject

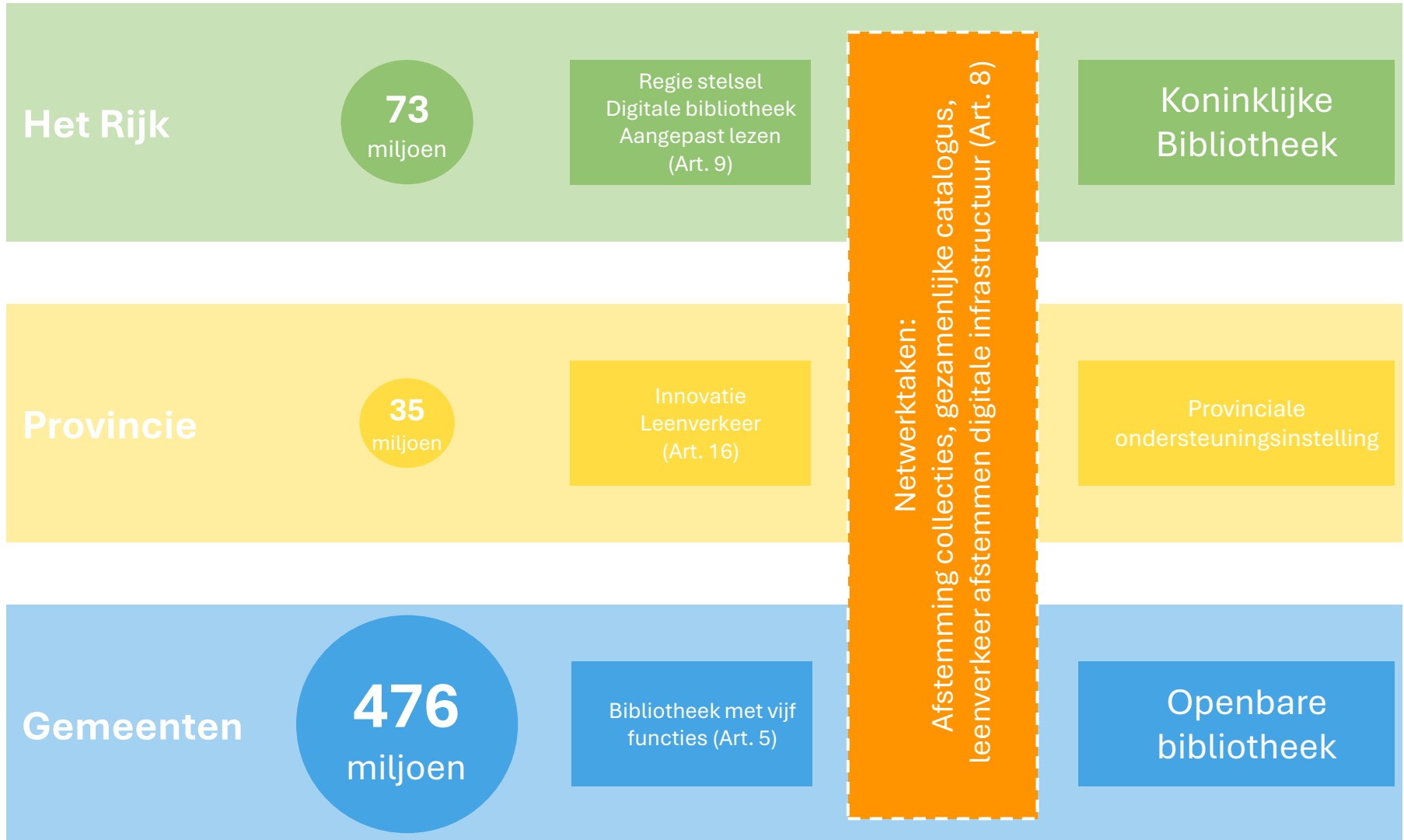
4.
Projectaanpak

5.
Format Gelders
meerjarenplan

6.
Blijf op de hoogte

7.
Achtergrond-
informatie

1. Introductie - Huidige wet en stelsel

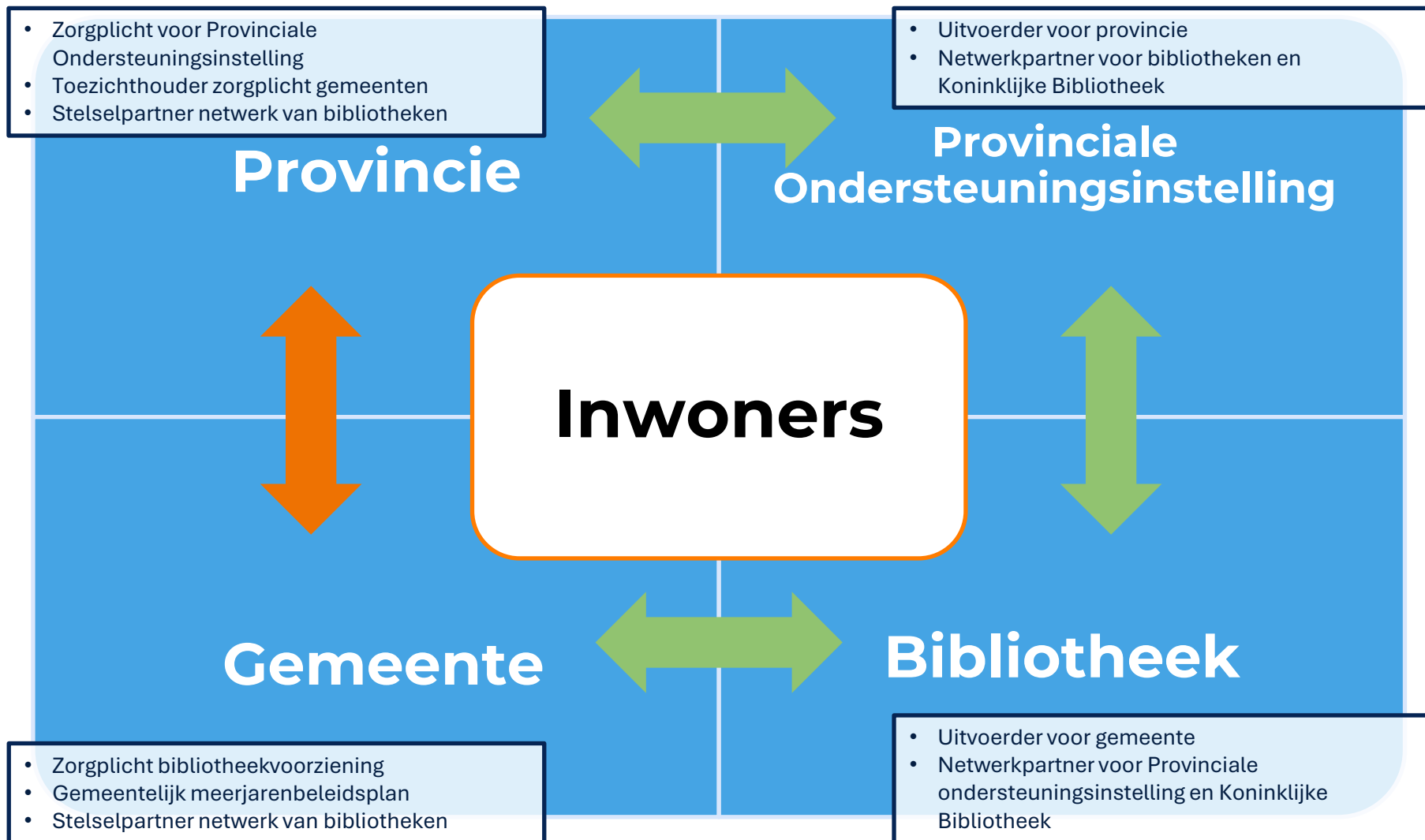
1. Introductie - Huidige Wsob

- Sinds 2015 is er de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob)
- Deze regelt de organisatie, verantwoordelijkheden en functies van openbare bibliotheken in Nederland op landelijk, provinciaal en lokaal niveau
- Doel van de wet is de toegankelijkheid en kwaliteit van bibliotheekdiensten te waarborgen
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor bekostiging van de lokale bibliotheken

1. Introductie - Gewijzigde Wsob

- De wet wordt gewijzigd en uitgebreid
- Doel: brede versterking van het bibliotheekwerk
- Introductie zorgplicht voor gemeenten en provincies
- Zorgplicht provincie:
 - Bekostigen provinciale ondersteuningsinstelling (POI).
In Gelderland is dat Rijnbrink
- Zorgplicht gemeenten:
 - Bekostigen passend en toegankelijk bibliotheekwerk
 - Opstellen van een gemeentelijk meerjarenplan
- Provincie oefent interbestuurlijk toezicht (IBT) uit op de zorgplicht van gemeenten

1. Introductie – Toekomstig bibliotheekstelsel

2. Startsituatie - Ons netwerk in cijfers

- Alle 51 gemeenten dragen (mede) bij aan goede bibliotheekvoorzieningen. Veel gemeenten financieren gezamenlijk een bibliotheekorganisatie.
- 18 bibliotheekorganisaties, verenigd in de Samenwerkende Gelderse Bibliotheken (SGB)
- 200 vestigingen, (mini-)servicepunten, afhaalpunten en bibliobushaltes
- 7,2 miljoen bezoekers per jaar: de **meest bezochte** maatschappelijke en culturele instellingen van Gelderland!

2. Startsituatie - Prestaties in Gelderland

Bovengemiddelde prestaties tegen benedengemiddelde financiering

	Bezoeken per inwoner	Percentage lid	Uitleningen per lid	Bezochte activiteiten per 100 inwoners	Percentage scholen met Bibliotheek op school	Subsidie per inwoner exclusief huisvesting
Gelderland minimum	0,0 (geen teller) 1,5	17,2%	10,2	5,0	0%	€ 11,62
Gelderland gemiddeld	3,3	21,7%	16,8	45,5	57,5%	€ 16,79
Gelderland maximum	6,1 	29,7% 	21,1 	114,3 	100% 	€29,57
Landelijk gemiddeld	3,2	20,7%	14,6	30,3	56,5%	€ 18,49

- Prestaties overall bovengemiddeld in vergelijking landelijk gemiddelde
- De subsidie voor bibliotheken ligt bij Gelderse gemeenten € 1,70 per inwoner lager dan gemiddeld

Bron: Wsob gegevenslevering KB 2024

2. Startsituatie - Sterk netwerk onder druk

- Toenemende kosten door inflatie en kosten voor (digitale) veiligheid
- Moeite om goed personeel te vinden
- Grotere complexiteit door groeiend aantal taken en (tijdelijke) geldstromen
- Meer aandacht nodig voor bedrijfsvoering en organisatieontwikkeling ('robuuste bibliotheek')
- Gemeentelijke subsidies onder druk door krappe gemeentefinanciën

3. Bestuurlijk traject - Belang van bibliotheken

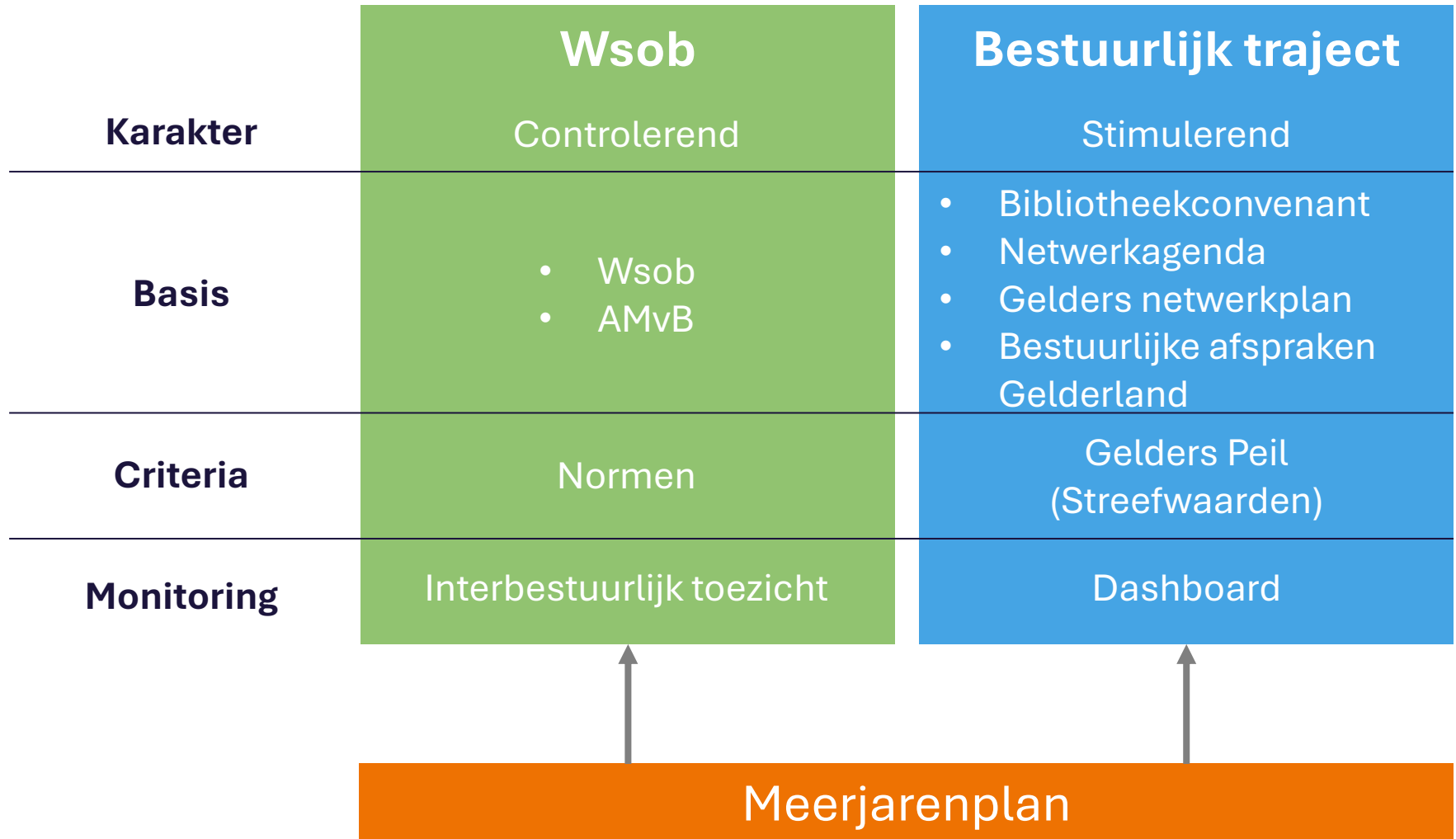
- Laagdrempelige voorziening
- Onderdeel van een landelijk dekkend netwerk
- Plek voor ontwikkeling, ondersteuning, ontmoeting en dialoog
- In verbinding met maatschappelijke partners en scholen
- Gemeenten bereiken -tegen relatief lage kosten- via bibliotheken kwetsbare doelgroepen
- Dragen bij aan kansengelijkheid, participatie, leefbaarheid én lokale economie

3. Bestuurlijk traject - Aanleiding

Wsob en zorgplicht positief, maar ...

- Meer nodig om toekomstbestendig bibliotheekwerk te borgen
- Stuurgroep kiest voor stimulerende aanpak, gebaseerd op:
 - Samenwerking van de vier stelselpartners
 - Gedeelde ambities en urgentiebesef
 - Respect voor elkaars verantwoordelijkheden en bevoegdheden

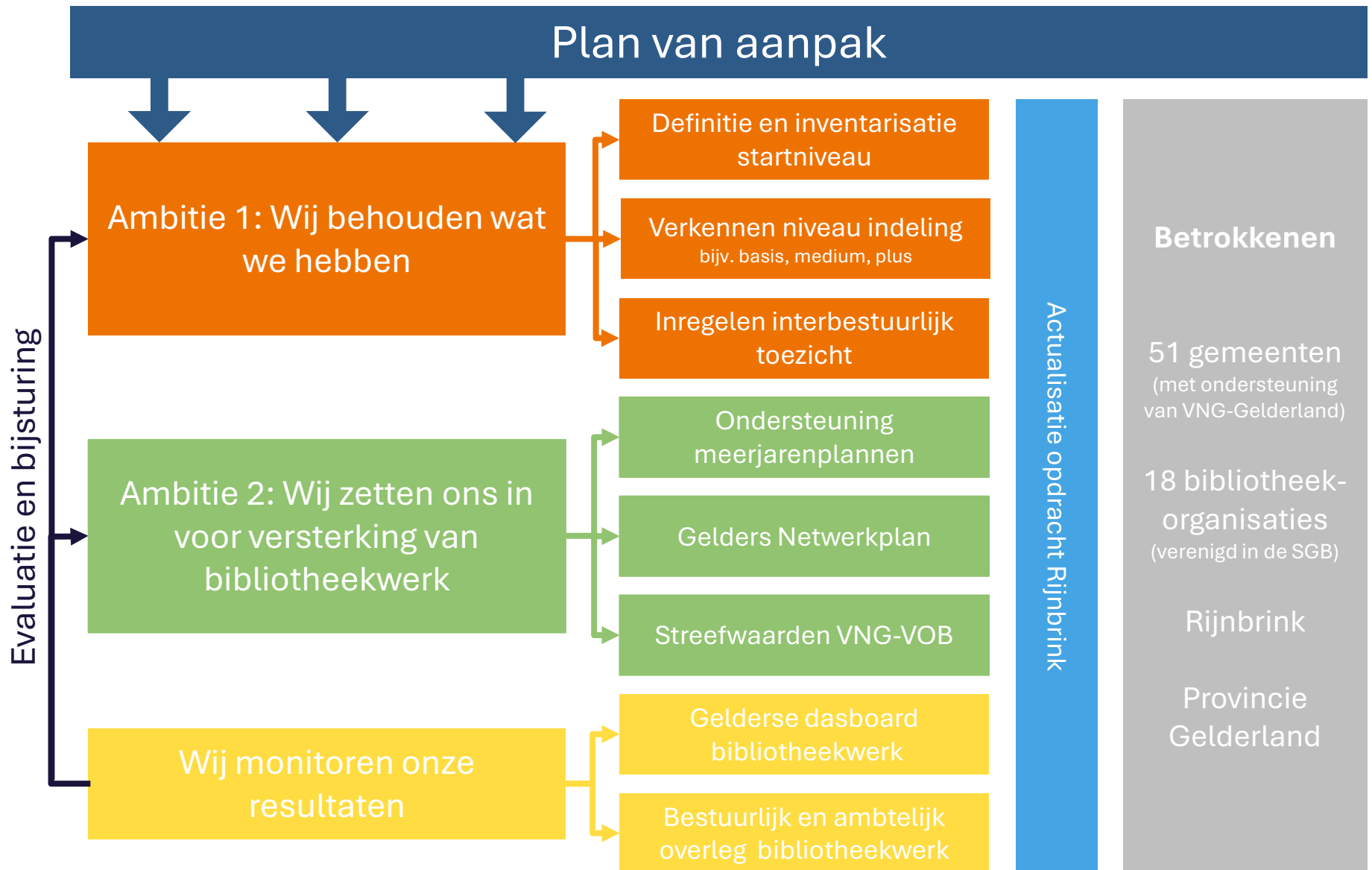
3. Bestuurlijk traject – Stimulerende aanpak

3. Bestuurlijk traject - Ambities en doelen

3. Bestuurlijk traject

4. Projectaanpak - Vijf sporen

Wettelijk spoor: interbestuurlijk toezicht*

Bestuurlijk spoor: bestuurlijke afspraken

Organiseren bestuurlijk draagvlak

Projectorganisatie en -communicatie

Actualisatie opdracht aan Rijnbrink*

* Besluitvorming ligt bij provincie

4. Projectaanpak - Wat hebben we op te leveren?

Inrichten interbestuurlijk toezicht (besluitvorming: Provincie)

- Toetsingskader
- Informatieverordening

Dashboard Gelders peil (besluitvorming: Stuurgroep)

- Set ken- en stuurgetallen
- Nulmeting
- Rapportage

Bestuurlijke afspraken (besluitvorming: Stuurgroep)

- Gelderse streefwaarden
- Format Meerjarenplan (MJP)
- Netwerkplan en ontwikkelagenda
- Rollen, samenwerking en overlegstructuur

4. Projectaanpak - Projectorganisatie

Stuurgroep

Gedeputeerde, namens Provincie Gelderland
3 wethouders namens VNG Gelderland
3 bibliotheekdirecteuren,
namens Samenwerkende Gelderse Bibliotheken
(SGB)
Bestuurder provinciale ondersteuningsinstelling
Rijnbrink,

Taken

Vraagt mandaat
Stelt vast
Stuurt bij

Ambtelijk ondersteund door

Projectleider Provincie
Secretaris VNG Gelderland
Gemeentelijk beleidsambtenaren
Netwerkmanager en bestuurssecretaris Rijnbrink

Projectgroep

Projectleider provincie, ondersteuning provincie,
ondersteuning Rijnbrink, voorzitter SGB, VNG-
Gelderland

Taken

Opstellen van plannen en voorstellen
Uitvoering geven aan plannen
Voortgang monitoren
Zorgdragen voor communicatie

Werk- en klankbordgroepen

Vertegenwoordigers van stelselpartners

Taken

Leveren input
Feedback geven
Vorbereiden voorstellen en conceptteksten

4. Projectaanpak – Globale planning

Start	Gereed	Mijlpaal
	26-05-2026	Voorlopig format meerjarenplan (0.8-versie) klaar
01-02-2026	31-10-2026	Betrekken achterbannen bibliotheken en gemeenten door stuurgroepleden en door middel van bijeenkomsten en ondersteuningsaanbod
	Juni 2026	Start opstellen bestuurlijke afspraken
	Eind september	Bestuurlijke afspraken vastgesteld in de stuurgroep
	Eind september	Definitief format meerjarenplan (1.0-versie) klaar
	Eind september	Bestuurlijke bijeenkomst gemeenten en bibliotheken
01-10-2026	18-12-2026	Besluitvorming bestuurlijke afspraken in colleges van B&W, Raden van Toezicht en Gedeputeerde Staten
	31-12-2026	IBT ingericht
	01-01-2027	Wsob in werking (naar verwachting)
	Januari 2027	Ondertekening Bestuurlijke afspraken

Planning onder voorbehoud van voortgang wetgevingstraject

Doorkijk 2026-2028

Jaar	Uitvoering geven aan Wsob
2026	Inrichten IBT Samenstellen format Gelders meerjarenplan Vrijwillige toepassing meerjarenplan (pilot) Procesbegeleiding bij opstellen meerjarenplan door Rijnbrink Opzetten dashboard en nulmeting, bepalen set ken- en stuurgetallen o.b.v. beschikbare data Opstellen bestuurlijke afspraken
2027	Provincies voldoen aan zorgplicht om POI in stand te houden Opstellen meerjarenplannen door gemeenten vóór 1-1-2028 Procesbegeleiding bij opstellen MJP door Rijnbrink Onderzoeken basis-medium-plusbibliotheek in Gelderland Onderzoeken set Gelderse streefwaarden (Gelders Peil)
2028	01-01-2028: gemeenten beschikken over een vastgesteld meerjarenplan Aanvang interbestuurlijk toezicht Dashboard volledig uitvoeren
2030	Gemeenten voldoen volledig aan de zorgplicht

5. Format Gelders meerjarenplan

Helpt bij voorbereiding op de zorgplicht want:

- Voldoet aan wet, bestuurlijke afspraken Gelderland en Handreiking VNG
- Ontwikkeld met betrokkenheid van verschillende typen gemeenten en bibliotheken
- Geeft duidelijkheid aan gemeenten en bibliotheken
- Draagt bij aan uniform toezicht
- Levert aanvullende input voor Gelders dashboard
- Komt -op verzoek van gemeenten- nu al in concept beschikbaar om bestemming van rijksmiddelen in gemeentebegroting 2027 te kunnen onderbouwen

Format Gelders meerjarenplan

Format Gelders meerjarenplan

Voorlopig format (80% compleet, versie 0.8)	Definitief format (100% compleet, versie 1.0)
Gebaseerd op wat we nu wél weten	Gebaseerd op definitieve tekst wet, AMvB, Handreiking, toetsingskader, bestuurlijke afspraken en dashboard.
Samengesteld in samenspraak met klankbordgroep van gemeenten, bibliotheken, Rijnbrink en provincie	Aanvullingen in samenspraak met klankbordgroep van gemeenten, bibliotheken, Rijnbrink en provincie
Vastgesteld door bestuurlijke stuurgroep	Vastgesteld door bestuurlijke stuurgroep, onderdeel van bestuurlijke afspraken
Vrijwillig toe te passen	Toe te passen door alle gemeenten vanaf 1-1-2028
Beschikbaar: eind mei 2026	Beschikbaar: eind september 2026

Format Gelders meerjarenplan - Status van de 0.8-versie

- Een meerjarenplan gebaseerd op deze 0.8-versie voldoet aan de eisen die door de wet en het interbestuurlijk toezicht op 1 januari 2028 aan een meerjarenplan worden gesteld.
- En correct een volledig meerjarenplan garandeert niet automatisch dat een gemeente inhoudelijk volledig aan de zorgplicht voldoet. Dat wordt op basis van de inhoud van het plan getoetst.
- Zodra de 1.0-versie is vastgesteld, vervalt de 0.8-versie. Gemeenten die op dat moment al een meerjarenplan hebben vastgesteld, hoeven hun plan NIET aan te passen aan de 1.0-versie.
- U vindt de handleiding en het invuldocument op de sites van [Rijnbrink](#) en [VNG Gelderland](#)

6. Blijf op de hoogte

- Per mail informeert provincie Gelderland gemeenteamttenaren cultuur over updates op de landingspagina. Wil je jezelf of een collega toevoegen aan deze maillijst of een wijziging doorgeven? Mail naar bibliotheekwerk@gelderland.nl
- Abonneer je op de [nieuwsbrief](#) van Rijnbrink
- VNG Gelderland, [dossier Wsob](#)
- Volg Rijnbrink op sociale media

Websites

- Wsob (meest actuele versies)
 - [Wettekst](#)
(versie [behandeling](#) in de Tweede Kamer)
 - [Algemene maatregel van bestuur](#)
(versie internetconsultatie)
- [Bibliotheekconvenant 2024-2027](#)
- [Netwerkagenda 2024-2027](#)
- [Netwerkplan Gelderland](#)
- [Rijnbrink](#)
- [Bibliotheeknetwerk](#)
- VNG Gelderland, [dossier Wsob](#)

7. Achtergrondinformatie

1. De route naar de zorgplicht
2. Definitie zorgplicht gemeenten
3. Financiering zorgplicht
4. Wetgevingstraject
5. Overige beleidskaders:
 - Bibliotheekconvenant 2024-2027
 - Handreiking VNG met Streefwaarden

7.1 Route naar de zorgplicht

- 2024
 - Nieuw landelijk bibliotheekconvenant
 - Ambtelijk en bestuurlijk overleg bereiden wet, memorie van toelichting en mogelijk aanvullend normenkader voor
 - Brief aan de Kamer over voortgang en financiering 2025 en 2026
 - Internetconsultatie
- 2026
 - Behandeling Tweede Kamer
 - Behandeling Eerste Kamer
 - Nadere invulling van de zorgplicht in AMvB
 - Handreiking Wet VNG
 - Provincies gaan toezicht inregelen
 - Gemeenten gaan meerjarenplannen opstellen
- 2028
 - Gemeenten dienen meerjarenplan in

- 2025
 - Financiering via decentralisatie uitkering
 - Aanpassing wet na internetconsultatie
 - Raad van State
- 2027
 - Invoering wetswijziging

7.2 Definitie zorgplicht gemeenten

De gemeente ...:

1. ... voorziet in en aanbod van bibliotheekvoorzieningen*, dat binnen redelijke afstand voor de inwoners toegankelijk is. Als onderdeel van dit aanbod is er ten minste één bibliotheekvoorziening die:
 - alle vijf functies als bedoeld in artikel 5 van deze wet vervult;
 - een fysieke collectie heeft; en
 - over een professionele personeelsbezetting beschikt.
2. ... stelt elke vier jaar een meerjarenplan vast dat
 - in samenspraak met de lokale bibliotheek tot stand is gekomen en
 - voldoet aan de voorschriften die bij AMvB daaraan worden gesteld.

*Een 'voorziening' mag bijvoorbeeld ook een bibliobus zijn.

7.3 Financiering zorgplicht

Rijk stelt 60 miljoen extra beschikbaar voor uitbreiding aanbod, openingstijden, vestigingen e.d. via ...

2024: SPUK-middelen

2025 en 2026: Decentralisatie uitkering

2027 e.v.: Algemene uitkering gemeentefonds

Gemeente krijgt € 2,90 per inwoner, met een minimum van € 100.000 per gemeente.

26 van de 51 Gelderse gemeenten krijgen € 100.000

7.4 Wetgevingstraject

Naar verwachting:

2026	
Eerste kwartaal	Wettekst naar Tweede Kamer
Maart	Internetconsultatie AMvB
April	Behandeling wet in Tweede kamer
Derde of vierde kwartaal	Behandeling wet in Eerste kamer
Vierde kwartaal	Publicatie wet
2027	
1 januari 2027	Wet van kracht

7.5 Overige beleidskaders

Landelijk

- Bibliotheekconvenant 2024-2027 met inhoudelijke doelstellingen (ondertekend door KB, VNG, VOB, SPN, IPO)
- Netwerkagenda 2024-2027
- VNG werkt aan een handreiking met streefwaarden voor toekomstbestendig bibliotheekwerk die VNG en de VOB hebben opgesteld (zie 'Achtergrondinformatie').

Provinciaal

Gelderse Netwerkplan van de Gelderse bibliotheken

Voor linkjes naar bovenstaande documenten zie slide 27.

Bibliotheekconvenant 2024-2027 in een notendop

Geletterde samenleving

De bibliotheek is vanaf de vroegste jeugd een essentiële partner bij het stimuleren van het lezen.

1. Ieder kind automatisch lid van de bibliotheek.
2. Streven naar 100% dekking Bibliotheek op school in PO en VO.
3. Uitbreiding verrijkende aanbod voor jeugd in elke bibliotheek.

Bewerking: M. Deckers / Rijnbrink

Participatie in de informatiesamenleving

Iedereen moet mee kunnen doen in de informatiesamenleving. Bibliotheken hebben een rol bij basisvaardigheden, digitale vaardigheden en democratie en burgerschap.

1. Bereik van IDO's vergroten.
2. Samenwerking tussen bibliotheken en onderwijs op digitale geletterdheid vergroten.
3. Uitbouwen rol bibliotheken in versterken van democratie en digitaal burgerschap.

Leven lang ontwikkelen

Voor iedereen een openbare, neutrale en laagdrempelige leer-, ontmoetings- en ontwikkelplek.

1. Gebruik bibliotheken vergroten o.a. door het gratis lidmaatschap te verruimen.
2. Kwaliteit van taalhuizen versterken en continuïteit borgen.
3. Bibliotheek als plek voor leven lang ontwikkelen uitbouwen.
4. Opbouwen van een collectie en programmering rond educatieve content

Handreiking VNG met streefwaarden (maar lokaal te bepalen passend bij de situatie)

Inhoudelijk	Aanwezigheid	Bekostiging	Professioneel bemenste openingstijden
<p>Meerjarenplan waarin ingegaan wordt op:</p> <ul style="list-style-type: none">• Vijf functies• Samenwerking onderwijs• Bibliotheek als verblijfsplaats• Lokale afspraken over beheerorganisatie en opdrachtgeverschap	<ul style="list-style-type: none">• <i>Gemeente < 5.000 inwoners:</i> lokaal maatwerk• <i>Gemeente tot 30.000 inwoners:</i> 1 vestiging per max 13.000 inwoners• <i>Gemeente 30.000-90.000 inwoners:</i> 1 vestiging per max 17.000 inwoners• <i>Gemeente > 90.000 inwoners:</i> 1 vestiging per max 28.000 inwoners	<ul style="list-style-type: none">• <i>Gemeente tot 30.000 inwoners:</i> € 22,- per inwoner• <i>Gemeente 30.000-90.000 inwoners:</i> € 24,- per inwoner• <i>Gemeente > 90.000 inwoners:</i> € 29,- per inwoner <p>Bedragen inclusief de € 3,- rijks­geld, exclusief huisvesting, exclusief IDO en exclusief dbos</p>	<p>> 30.000 inwoners:</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>Centrale vestiging:</i> minimaal 60 uur per week professioneel bemenst open.• <i>Gewone vestiging:</i> minimaal 30 uur per week professioneel bemenst open <p>< 30.000 inwoners:</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>Gewone vestiging:</i> minimaal 30 uur per week professioneel bemenst open• <i>(mini)servicepunt:</i> minimaal 8 uur per week professioneel bemenst open